

Competenties

van de rondleider in kunst en -historische musea

Verwijzing naar deze lijst:

Schep, M., Van Boxtel, C., & Noordegraaf, J. (2017). Competent museum guides: defining competencies for use in art and history museums. *Museum Management and Curatorship*. doi:10.1080/09647775.2017.1387590.

Of:

Mark Schep, Carla van Boxtel & Julia Noordegraaf (2017). *Competenties van rondleiders*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.

De volgende lijst is het resultaat van literatuurstudie en van een expertraadpleging onder rondleiders, educatoren en lerarenopleiders kunst en geschiedenis.

Deze 45 competenties zijn naar het inzicht van deze experts belangrijk voor rondleiders in kunst- en historische musea. Zestien competenties behoren volgens deze experts tot de basiscompetenties van de rondleider. Die zestien basiscompetenties zijn hier rood gemaakt.

De competenties zijn verdeeld over vier hoofdcategorieën.

Categorie 1

Omgang met de groep en de omgeving

Rondleiders zijn enthousiast en flexibel, hebben een open houding, kunnen contact maken met de groep en een groep inschatten, hebben oog voor de groepsdynamiek en de wensen van de groep en kunnen hier adaptief op reageren. Rondleiders nemen de leiding, beschermen de objecten en houden overzicht over de groep.

Categorie 2

Communicatieve vaardigheden

Rondleiders zijn communicatief vaardig, zowel verbaal als non-verbaal. Ze kunnen een gesprek op gang brengen en faciliteren. Ze spreken duidelijk, luisteren goed en kunnen de input van de groep gebruiken om de dialoog te verrijken.

Categorie 3

Kennis en didactiek

Rondleiders beschikken over een brede algemene historische, cultuur- en kunsthistorische kennis, kennis van de collectie en enige kennis van het onderwijscurriculum. Ze kunnen deze kennis flexibel inzetten om uitleg te geven bij objecten, verhalen te vertellen en in te kunnen spelen op de vragen van de leerlingen. Rondleiders kunnen leerlingen aanzetten tot zinvolle interactie over objecten en tot zorgvuldig kijken naar objecten.

Categorie 4

Professionalisme

Rondleiders zijn betrouwbaar en representeren het museum. Ze kunnen samenwerken met collega's en bezoekende docenten. Rondleiders reflecteren op het eigen functioneren, staan open voor het geven en ontvangen van feedback en werken actief aan de eigen ontwikkeling als rondleider.

* In deze tekst verwijst 'rondleider' naar zowel een man als een vrouw. Voor de leesbaarheid wordt 'hij'/'zijn' gehanteerd, ook op te vatten als 'zij'/'haar'.

Categorie 1

Omgang met de groep en de omgeving

- 1 Open houding** De rondleider is ontspannen, toegankelijk en heeft een open houding ten aanzien van de groep en de diversiteit van personen en denkbeelden binnen de groep.
- 2 Contact maken met de groep** De rondleider weet in de eerste paar minuten contact te maken met de groep en de leerlingen op hun gemak te stellen, en houdt dit gedurende de rondleiding vast.
- 3 Inschatten groep** De rondleider heeft kennis van de doelgroep en kan door het stellen van vragen en het lezen van de non-verbale communicatie van de leerlingen een inschatting maken van de verwachtingen, interesses en het niveau van de groep en past zijn rondleiding – daar waar mogelijk – op aan.
- 4 Interesse in de groep** De rondleider neemt de leerlingen serieus en toont oprechte interesse in de gedachten, vragen en achtergrond van de leerlingen.
- 5 Creëren van veilige sfeer** De rondleider weet in de rondleiding een veilige sfeer te creëren waarin de leerlingen op een gelijkwaardige manier kunnen participeren en waarin er op een respectvolle manier met de inbreng van de leerlingen wordt omgegaan.
- 6 Creëren van een ontspannen en positieve sfeer** De rondleider weet een ontspannen en positieve sfeer te creëren, bijvoorbeeld door het inzetten van humor.
- 7 Enthousiast en energiek** De rondleider is energiek, enthousiast over wat hij vertelt, geeft blijk van interesse in het onderwerp en weet de groep de enthousiasmeren.
- 8 Oog voor de groepsdynamiek** De rondleider heeft oog voor de groepsdynamiek en weet zijn gedrag waar nodig – en mogelijk – hierop aan te passen.
- 9 Omgang met weerstand** De rondleider weet om te gaan met weerstand en ongepaste opmerkingen vanuit de groep en probeert – waar mogelijk – deze weerstand en opmerkingen te gebruiken om de dialoog te verrijken.
- 10 Regie** De rondleider neemt de leiding, is duidelijk over het programma, de regels en de verwachtingen naar de groep, zonder dat de rondleider zichzelf volledig boven de groep plaatst.
- 11 Beschermen van objecten** De rondleider is bewust bezig met de veiligheid van de museumobjecten en corrigeert ongewenst of potentieel gevaarlijk gedrag voor de objecten.
- 12 Tijdmanagement** De rondleider weet de rondleiding binnen de beschikbare tijd efficiënt in te delen met een heldere opening, kern en afsluiting, waardoor de groep op een ontspannen en effectieve manier het programma doorloopt.
- 13 Bewust van omgeving en positionering** De rondleider gaat flexibel om met de drukte in het museum, positioneert zichzelf en de groep zo voor het object dat het object zichtbaar is voor alle leerlingen en de doorgang niet wordt versperd.
- 14 Overzicht houden** De rondleider houdt tijdens de rondleiding overzicht over de groep, houdt in de gaten of alle leerlingen bij de groep blijven en of zij andere bezoekers niet hinderen.

Categorie 2

Communicatieve vaardigheden

- 15** **Duidelijk spreken** De rondleider spreekt met de juiste intonatie, duidelijk, verstaanbaar en met het juiste volume.
-
- 16** **Stemgebruik en expressie** De rondleider spreekt met een rustige ademhaling, heeft een prettig timbre en weet door intonatie, ritme, timing en mimiek de luisteraars te boeien, en gebruikt zijn stem zo dat het niet tot stemproblemen leidt.
-
- 17** **Goed luisteren** De rondleider luistert goed en oprecht naar de groep en weet de input van de groep te gebruiken om de dialoog te verrijken.
-
- 18** **Taalvaardigheid en taalgebruik** De rondleider is taalvaardig, heeft een uitgebreide algemene en specialistische woordenschat en weet het taalgebruik aan te passen aan het niveau en belevingswereld van de doelgroep.
-
- 19** **Vaardig in gesprekstechnieken** De rondleider is vaardig in het op gang brengen en faciliteren van een gesprek, en kan leerlingen op meerdere manieren aanspreken en aanzetten tot participatie.
-
- 20** **Non-verbale communicatie** De rondleider geeft via lichaamstaal, mimiek en lichaamshouding duidelijke non-verbale aanwijzingen aan de leerlingen. De non-verbale en verbale communicatie ondersteunen elkaar.
-
- 21** **Bewust van eigen communicatief handelen** De rondleider is zich bewust van zijn houding, stemgebruik en lichaamstaal en weet dit indien nodig aan te passen aan de situatie en doelen, zonder dat dit geforceerd overkomt.
-

Categorie 3

Kennis en didactiek

- 22 Inzetten van kennis** De rondleider beschikt over algemene, historische, cultuur- en kunsthistorische kennis en kan deze kennis, aansluitend bij de doelgroep, flexibel inzetten om betekenis te geven aan objecten, deze te contextualiseren, verbanden te leggen en vragen te beantwoorden.
- 23 Inzetten kennis van curriculum** De rondleider beschikt over kennis van het onderwijscurriculum en kan deze kennis inzetten om de rondleiding te koppelen aan het curriculum.
- 24 Inzetten kennis van de collectie** De rondleider heeft kennis van de museumcollectie en kan deze kennis, aansluitend bij de doelgroep, flexibel inzetten om betekenis te geven aan objecten, deze te contextualiseren, verbanden te leggen en vragen te beantwoorden.
- 25 Creëren van rode draad** De rondleider weet door zijn historische, cultuur- en kunsthistorische kennis en kennis van de collectie een heldere rode draad (lijn, samenhang) te creëren in de rondleiding.
- 26 Stimuleren open houding bij leerlingen** De rondleider kan de leerlingen stimuleren om zich open te stellen voor nieuwe ervaringen.
- 27 Uitleg geven** De rondleider weet zijn kennis te vertalen naar het niveau en de belevingswereld van de doelgroep, en controleert of de uitleg is begrepen door de leerlingen.
- 28 Verhalen vertellen** De rondleider weet op een boeiende manier een (relevant) verhaal te vertellen in relatie tot een object.
- 29 Vragen stellen** De rondleider kan vragen inzetten om voorkennis te activeren, ruimte te geven voor verschillende perspectieven en (afhankelijk van de doelen) leerlingen aan te zetten tot benoemen, associëren, redeneren, analyseren, contextualiseren, verbanden leggen, interpreteren, reflecteren of het gebruiken van hun verbeelding.
- 30 Leerlingen stimuleren om goed te kijken** De rondleider kan leerlingen zorgvuldig laten kijken naar een object en hen stimuleren om zelf tot een interpretatie of betekenisgeving te komen.
- 31 Aandacht voor context objecten** De rondleider weet een goede balans aan te brengen in het kijken naar de objecten en de inbedding van de objecten in een context.
- 32 Gebruik objecten als venster** De rondleider kan een object gebruiken als venster op een historische periode of verschijnsel.
- 33 Gebruik objecten voor analyse** De rondleider kan een object gebruiken om met leerlingen te onderzoeken hoe kunst en geschiedenis gepresenteerd en geïnterpreteerd worden.
- 34 Didactisch inzetten werkvormen** De rondleider zet werkvormen/activiteiten in die passen bij de groep, het moment en het object en zorgt daarmee voor afwisseling.
- 35 Balans uitleg geven en interactie** De rondleider weet een balans aan te brengen tussen uitleg en interactie, en geeft ruimte voor de beleving en ervaring van de leerlingen met kunst of geschiedenis.

Categorie 4

Professionalisme

- 36 Samenwerken met collega's** De rondleider stemt met collega's af welke route wordt gelopen en de rondleider houdt tijdens de rondleiding contact en rekening met de collega's.
-
- 37 Samenwerken met beveiligers** De rondleider communiceert waar nodig met de beveiligers en volgt de aanwijzingen van de beveiligers op.
-
- 38 Samenwerken met docenten/begeleiders** De rondleider stemt het programma aan het begin van de rondleiding af met de docent/begeleiders van de bezoekende leerlingen en geeft hun een passende rol tijdens de rondleiding.
-
- 39 Betrouwbaar** De rondleider is betrouwbaar, loyaal, punctueel, houdt zich aan gemaakte afspraken, en geeft de rondleiding conform het ontworpen programma.
-
- 40 Flexibiliteit** De rondleider is flexibel, werkt oplossingsgericht en staat open voor verandering.
-
- 41 Representeert het museum** De rondleider is zich ervan bewust dat hij zowel gastheer als ambassadeur van het museum is en gedraagt zich daarnaar.
-
- 42 Reflecteren op eigen handelen** De rondleider reflecteert op het eigen handelen en is zich bewust van zijn sterke punten en eventuele verbeterpunten.
-
- 43 Feedback geven en ontvangen** De rondleider staat open voor feedback en gebruikt de feedback om zichzelf verder te ontwikkelen. Ook is de rondleider bereid om collega's feedback te geven.
-
- 44 Professionele ontwikkeling** De rondleider maakt gebruik van de mogelijkheden tot professionalisering die het museum biedt en is actief op zoek naar manieren om zichzelf verder te ontwikkelen.
-
- 45 Bijdragen aan verbetering rondleiding** De rondleider kan kritisch reflecteren op gegeven rondleidingen en vanuit deze reflectie en kennis van didactiek bijdragen aan het herontwerpen van een rondleiding.
-

